

AKADEMİK TARİH VE DÜŞÜNCE DERGİSİ

Academic Journal of History and Idea

Research Article

Received: 06.01.2026

Accepted: 27.04.2026

Zehra Hüseynova*

<https://orcid.org/0009-0000-9588-570X>

Yabancı Uyruklu Öğrenci Gözü ile Azerbaycan'da Üniversite Öğrencisi Olmak

University Life in Azerbaijan from the Perspective of International
Students

Öz

Bu araştırmanın amacı, Azerbaycan'da öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin üniversite eğitimi sürecinde yaşadıkları akademik, idari ve sosyo-kültürel deneyimleri bütüncül bir bakış açısıyla incelemektir. Çalışmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiş ve betimsel nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Azerbaycan'daki farklı üniversitelerde öğrenim gören ve farklı ülke ile kültürel geçmişlere sahip toplam 20 yabancı uyruklu öğrenci oluşturmaktadır. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmış ve tematik analiz yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırma bulguları, katılımcıların Azerbaycan'ı tercih etme nedenlerinin başında kültürel yakınlık, uygun yaşam ve eğitim maliyetleri, güvenli yaşam algısı ile üniversitelerin uluslararası tanınırlığının geldiğini göstermektedir. Eğitim kalitesine ilişkin algılar genel olarak olumlu olmakla birlikte, derslerin ağırlıklı olarak teorik nitelikte olduğu ve uygulamalı eğitimin geliştirilmesine ihtiyaç duyulduğu belirlenmiştir. Akademik kadro ile öğretim üyesi-öğrenci ilişkileri olumlu değerlendirilirken, idari süreçlerin yavaş ve bürokratik olması önemli bir sorun alanı olarak öne çıkmaktadır. Kültürel uyum sürecinde başlangıçta dil ve günlük yaşam pratiklerine bağlı güçlükler yaşansa da yerel halkın misafirperver tutumu ve zamanla kazanılan deneyimlerin uyumu kolaylaştırdığı tespit edilmiştir. Ayrıca, Azerbaycan'da eğitim almanın katılımcıların kişisel gelişimlerine, çok kültürlü bakış açlarına ve akademik-mesleki gelecek planlarına önemli katkılar sunduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak katılımcıların büyük çoğunluğu Azerbaycan'da eğitimi tavsiye etmekte; ancak bu tavsiyenin bilinçli ve hazırlık gerektiren bir nitelik taşıdığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Azerbaycan, yabancı uyruklu öğrenciler, uluslararası öğrenci deneyimi, yükseköğretim, kültürel uyum, nitel araştırma*

Abstract

This study examined the academic, administrative, and socio-cultural experiences of international students studying in Azerbaijan. A qualitative research approach was adopted, and the study was designed as descriptive qualitative research. The participants consisted of 20 international students from diverse national and cultural backgrounds enrolled at different universities in Azerbaijan. Data were collected through semi-structured interviews and analyzed using thematic analysis. The

*Master's Student, Institute of Educational Sciences, Department of Educational Administration, Frat University, Türkiye, zehrazh@icloud.com

Citation: Hüseynova, Z. (2026). Yabancı uyruklu öğrenci gözü ile Azerbaycan'da üniversite öğrencisi olmak. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 13(2), 1-18. <https://doi.org/10.46868/atdd.2026.1107>

Copyright and License Statement — © 2026 *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi* (*Academic Journal of History and Idea*). This article is published as an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>). The article may be used, shared, adapted, distributed, and reproduced in any medium or format for non-commercial purposes, provided that appropriate credit is given to the author(s) and the journal. The authors are solely responsible for the scientific, legal, and ethical content of the article; the editors and editorial board disclaim all responsibility.

findings showed that the main reasons for choosing Azerbaijan included cultural proximity, affordable tuition and living costs, perceptions of safety, and the international recognition of university degrees. Although perceptions of educational quality were generally positive, participants indicated that instruction was largely theory-oriented and that practical training required further development. While academic staff and student–faculty relations were evaluated positively, slow and bureaucratic administrative procedures emerged as a major challenge. Although participants initially experienced difficulties related to language barriers and adaptation to daily life, the hospitable attitudes of local people and increasing familiarity with the environment facilitated adjustment over time. In addition, studying in Azerbaijan was perceived as contributing significantly to personal development, multicultural awareness, and future academic and professional plans. Overall, most participants recommended studying in Azerbaijan, although they emphasized that such recommendations depended on adequate preparation.

Keywords: *Azerbaijan; international students; student experience; higher education; cultural adaptation; qualitative research*

Giriş

Küreselleşme süreciyle birlikte yükseköğretim, ulusal sınırları aşan ve giderek daha belirgin biçimde uluslararasılaşan bir yapıya kavuşmuştur. Öğrenci hareketliliği artık yalnızca bireysel eğitim tercihlerinin sonucu değildir; aynı zamanda ülkelerin eğitim politikaları, akademik rekabet kapasitesi ve kültürler arası etkileşim düzeyiyle de yakından ilişkilidir. Bu çerçevede farklı ülkelerden öğrencileri çekebilen yükseköğretim sistemleri, hem akademik üretim hem de sosyo-kültürel çeşitlilik bakımından önemli kazanımlar elde etmektedir. Uluslararası öğrenciler, öğrenim gördükleri ülkelere ekonomik katkı sağlamanın ötesinde, kampüs yaşamının çoğullaşmasına, bilgi dolaşımının hızlanmasına ve küresel ölçekte karşılıklı anlayışın güçlenmesine de katkıda bulunmaktadır.

Son yıllarda Azerbaycan, bölgesel ölçekte uluslararası öğrenci hareketliliğinde öne çıkan ülkelerden biri hâline gelmiştir. Sovyet döneminden devraldığı kurumsal eğitim birikimini yeni dönem reformlarıyla birleştiren ülke, özellikle kültürel yakınlık, güvenli yaşam koşulları ve görece erişilebilir eğitim maliyetleri nedeniyle yabancı uyruklu öğrenciler açısından dikkat çekici bir seçenek oluşturmaktadır. Bunun yanında üniversite diplomalarının farklı ülkelerde tanınması ve çeşitli dillerde eğitim programlarının sunulması, Azerbaycan yükseköğretimine yönelik ilgiyi artıran unsurlar arasında yer almaktadır.

Uluslararası öğrenci deneyimi yalnızca akademik başarı ya da derslerin niteliğiyle sınırlı değildir. Üniversite yaşamı; idari işlemler, akademik destek mekanizmaları, sosyal ilişkiler, kültürel uyum ve gündelik yaşam pratikleri gibi birbirini etkileyen çok sayıda unsurdan oluşur. Bu nedenle yabancı uyruklu öğrencilerin deneyimlerini anlamak, yükseköğretim sistemlerinin güçlü yönlerini ve geliştirilmesi gereken alanlarını ortaya koymak bakımından önem taşır. Özellikle kültürel uyum süreci, dil farklılıkları ve bürokratik işlemler gibi değişkenler, öğrencilerin eğitim deneyimini doğrudan şekillendiren başlıca faktörler arasında değerlendirilmektedir.

Literatürde uluslararası öğrenci deneyimlerine ilişkin çok sayıda çalışma bulunmasına karşın, Azerbaycan bağlamında yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim, üniversite yaşamı ve sosyo-kültürel deneyimlerini bütüncül biçimde ele alan nitel araştırmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Mevcut

çalışmalar çoğu zaman yükseköğretim sisteminin yapısal özelliklerine veya reform süreçlerine odaklanmakta; öğrencilerin bireysel algılarını, gündelik deneyimlerini ve uyum stratejilerini derinlemesine inceleyen araştırmalar daha sınırlı kalmaktadır. Bu durum, Azerbaycan'daki uluslararası öğrenci deneyiminin daha ayrıntılı biçimde incelenmesini gerekli kılmaktadır.

Bu araştırma, Azerbaycan'da öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim sürecine ilişkin algılarını, üniversite ve idari süreçlere dair deneyimlerini, kültürel uyum pratiklerini ve gündelik yaşam tecrübelerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Ayrıca söz konusu deneyimlerin öğrencilerin kişisel gelişimleri ile akademik ve mesleki gelecek planları üzerindeki etkileri de değerlendirmeye alınmaktadır. Bu yönüyle çalışma, uluslararası öğrencilerin deneyimlerini doğrudan kendi anlatıları üzerinden ele alarak Azerbaycan yükseköğretim sisteminin uluslararasılaşma sürecine ilişkin nitel veriler sunmayı hedeflemektedir. Araştırmadan elde edilecek bulguların, Azerbaycan'daki yükseköğretim kurumlarının yabancı öğrencilere yönelik akademik ve idari hizmetlerini geliştirmelerine, kültürel uyum süreçlerini destekleyici uygulamalar tasarlamalarına ve uluslararası öğrenci deneyimini iyileştirmelerine katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Bununla birlikte çalışma, uluslararası öğrenci araştırmaları literatürüne Azerbaycan örneği üzerinden yeni ve özgün bir tartışma zemini sunmayı da amaçlamaktadır.

Eğitim Sistemi ve Akademik Olanaklar

Azerbaycan, eğitim sistemi bakımından köklü bir geçmişe ve güçlü akademik temellere sahip bir ülkedir. Ülke, Sovyetler Birliği döneminden devraldığı kurumsal altyapıyı sonraki reform süreçleriyle destekleyerek günümüzde uluslararası standartlarla uyumlu bir yükseköğretim yapısı geliştirmiştir. Özellikle yabancı uyruklu öğrenciler için sunduğu geniş program seçenekleri ve akademik imkânlar, Azerbaycan'ı bölgede dikkat çeken eğitim merkezlerinden biri hâline getirmiştir (Hacı, 2014). Üniversitelerde verilen eğitimin niteliği ve programların uluslararası düzeyde tanınırlığı, öğrencilerin kariyer hedeflerine ulaşmalarını kolaylaştıran unsurlar arasında değerlendirilmektedir.

Azerbaycan'da yükseköğretim sistemi lisans (bakalavr), yüksek lisans (magistr) ve doktora (PhD) olmak üzere üç temel kademedir oluşmaktadır. Lisans eğitimi genel olarak dört yıl sürmekte ve öğrencilerin mesleki bilgi ile temel beceriler kazanmalarına yönelik bir çerçeve sunmaktadır. Bu aşama, seçilen alanda uzmanlaşma için gerekli teorik ve uygulamalı içeriği kapsamaktadır. Lisans eğitimini tamamlayan öğrenciler, akademik birikimlerini geliştirmek ve daha ileri uzmanlık edinmek amacıyla yüksek lisans programlarına başvurabilmektedir. Bu programlar çoğunlukla bir buçuk ila iki yıl arasında sürmekte ve tez çalışmasıyla tamamlanmaktadır. Araştırma odaklı doktora programları ise üç ila dört yıllık bir süreci kapsamakta, bağımsız araştırma yürütebilen uzmanların yetiştirilmesini hedeflemektedir (İsayev, 2003).

Azerbaycan, Avrupa Kredi Transfer Sistemi'ni (ECTS) benimsemiştir. Bu sistem, Avrupa'daki üniversitelerle uyumlu bir yapı oluşturmakta ve öğrencilerin ders kredilerini uluslararası düzeyde transfer edebilmelerine imkân tanımaktadır. Böylece öğrenciler, farklı ülkelerde eğitim alma ve akademik deneyimlerini çeşitlendirme fırsatı elde etmektedir. Ülkede eğitim dili çoğunlukla Azerbaycanca olmakla birlikte birçok üniversitede İngilizce ve Rusça programlar da bulunmaktadır. Bu çok dillilik, özellikle yabancı öğrenciler açısından önemli bir kolaylık sağlamaktadır. İngilizce eğitim veren programlar, güncel müfredat yapıları ve uluslararası içerikleriyle öne çıkmaktadır.

Dil yeterliliği bulunmayan öğrenciler için bazı üniversitelerde hazırlık programları uygulanmaktadır. Bu programlar, hem dil eğitimini hem de akademik terminolojiyi kapsayarak öğrencilerin eğitime uyum sürecini desteklemektedir. Hazırlık eğitimi yalnızca dil becerilerinin geliştirilmesine değil, aynı zamanda öğrencilerin sosyal çevreye daha rahat katılım sağlamalarına da katkıda bulunmaktadır (İsayev, 2003).

Azerbaycan'daki üniversiteler, geniş bir akademik program yelpazesi sunmaktadır. Mühendislik, tıp, hukuk, ekonomi ve sosyal bilimler başta olmak üzere farklı alanlarda eğitim imkânı bulunmaktadır. Özellikle Azerbaycan Teknik Üniversitesi ile Azerbaycan Devlet Petrol ve Sanayi Üniversitesi, mühendislik ve enerji alanlarında öne çıkan kurumlar arasında yer almaktadır. Petrol ve doğalgaz mühendisliği gibi bölümler, ülkenin enerji sektöründeki birikimiyle bağlantılı uygulama alanları sunmaktadır. Azerbaycan Tıp Üniversitesi, tıbbi araştırmalar ve klinik eğitim olanaklarıyla dikkat çekmektedir. ADA Üniversitesi ise diplomasi, işletme ve uluslararası ilişkiler gibi alanlarda sunduğu programlarla tanınmaktadır. Azerbaycan Devlet Kültür ve Sanat Üniversitesi de yaratıcı sanatlar ve kültürel çalışmalar alanında uzmanlaşmak isteyen öğrenciler için önemli bir seçenek oluşturmaktadır.

Azerbaycan üniversiteleri, araştırma ve geliştirme faaliyetlerine de önem vermektedir. Laboratuvarlar, araştırma merkezleri ve dijital kütüphaneler aracılığıyla öğrenciler projelerini ileri düzeye taşıyabilecek akademik olanaklara erişebilmektedir. Bunun yanında Erasmus+, Mevlana ve çeşitli ikili değişim programları sayesinde öğrenciler farklı ülkelerde eğitim alma fırsatı bulmaktadır. Bu programlar, öğrencilerin hem akademik bilgi birikimlerini artırmalarına hem de farklı kültürel çevrelerle temas kurmalarına katkı sağlamaktadır. Uluslararası iş birlikleri kapsamında staj ve ortak araştırma projeleri de öğrenciler için önemli deneyim alanları oluşturmaktadır (Qaralov, 2003).

Üniversiteler, öğrencilerin kariyer hedeflerine ulaşmalarını destekleyen çeşitli hizmetler de sunmaktadır. Kariyer merkezleri, öğrencilerin iş dünyasıyla bağlantı kurmalarına yardımcı olmakta; staj, uygulamalı eğitim ve mezuniyet sonrası istihdam olanakları konusunda rehberlik sağlamaktadır. Özellikle enerji, mühendislik ve bilişim gibi sektörlerde yürütülen üniversite-sanayi iş birlikleri, mezunların iş piyasasına geçişini kolaylaştıran uygulamalar arasında yer almaktadır.

Kültürel Uyum ve Sosyal Yaşam

Azerbaycan, zengin kültürel mirası, tarihsel dokusu ve toplumsal çeşitliliğiyle yabancı öğrenciler açısından dikkat çekici bir yaşam ve öğrenim ortamı sunmaktadır. Farklı kültürlerin kesişim noktasında yer alan ülke, Doğu ile Batı arasında şekillenen sosyal yapısı sayesinde öğrencilerin yeni çevrelere uyum sağlamasını kolaylaştıran özellikler taşımaktadır. Azerbaycan'da üniversite eğitimi alan öğrenciler, akademik kazanımların yanında kültürel farkındalık ve sosyal beceriler de edinmektedir (İsayev, 2003).

Azerbaycan toplumunda misafirperverlik önemli bir sosyal değer olarak öne çıkmaktadır. Yabancı öğrenciler çoğu zaman sıcak ve destekleyici bir karşılamayla karşılaşmakta, bu durum da yeni çevreye uyum sürecini olumlu yönde etkilemektedir. İnsan ilişkilerine verilen önem, öğrencilerin sosyal çevre edinmelerini kolaylaştırmakta ve gündelik yaşamda aidiyet duygusunun gelişmesine katkı sağlamaktadır. Geleneksel değerlerin korunmasıyla birlikte modern yaşam biçimlerinin de yaygın olması, öğrencilerin farklı sosyal alanlarda kendilerine uygun yaşam pratikleri geliştirebilmelerine imkân tanımaktadır (Hacılı, 2014).

Azerbaycan'ın resmî dili Azerbaycanca olmakla birlikte ülkede Rusça ve İngilizce de yaygın biçimde kullanılmaktadır. Özellikle büyük şehirlerde genç nüfus arasında İngilizce bilinirliğinin daha yüksek olması, yabancı öğrencilerin iletişim kurmasını ve gündelik yaşamda ihtiyaçlarını karşılamasını kolaylaştırmaktadır (Qaralov, 2003). Azerbaycanın Türk dilleri ailesine mensup olması, Türkçe konuşan öğrenciler açısından ayrıca bir uyum avantajı yaratabilmektedir. Dil benzerliği, sosyal hayata daha hızlı katılım sağlanmasına katkıda bulunan unsurlardan biridir.

Azerbaycan'da yıl boyunca düzenlenen festival ve kültürel etkinlikler sosyal yaşamı canlı tutmaktadır. Nevruz Bayramı, ülkenin en köklü kutlamalarından biri olarak baharın gelişini simgelerken, farklı şehirlerde düzenlenen etkinliklerle öğrenciler için önemli bir kültürel deneyim alanı oluşturmaktadır. Bunun yanında Mugam Festivali, Bakü Uluslararası Caz Festivali ve çeşitli film etkinlikleri, sanat ve müzikle ilgilenen öğrenciler için zengin seçenekler sunmaktadır. Üniversitelerde gerçekleştirilen tanışma günleri, kültür buluşmaları ve öğrenci etkinlikleri de uluslararası öğrencilerin sosyalleşme süreçlerine katkı sağlamaktadır (İsayev, 2003).

Azerbaycan'da sosyal yaşam özellikle büyük şehirlerde oldukça hareketlidir. Başkent Bakü; kafeleri, restoranları, sanat galerileri, tiyatroları ve kamusal alanlarıyla öğrenciler için çeşitli sosyal imkânlar sunmaktadır. İçerişehir gibi tarihî bölgeler, kültürel keşif yapmak isteyen öğrenciler açısından öne çıkmaktadır. Gabala, Şeki ve Lenkeran gibi şehirler ise doğa, dinlenme ve hafta sonu etkinlikleri bakımından alternatif yaşam alanları sunmaktadır. Bu çeşitlilik, öğrencilerin akademik yaşam ile sosyal yaşam arasında denge kurmalarını kolaylaştırmaktadır (Hacılı, 2014).

Azerbaycan mutfağı da öğrencilerin kültürel deneyimlerinin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Pilav, kebab, dolma ve farklı yöresel yemekler, yerel gastronomi kültürünün öne çıkan örnekleri arasında yer almaktadır. Çay kültürü ise sosyal ilişkilerde önemli bir yere sahiptir. Ortak sofralar ve çay etrafında şekillenen sohbetler, öğrencilerin yerel toplumla temas kurmalarını kolaylaştırabilmektedir. Bunun yanında uluslararası mutfaklara ait restoranların yaygınlığı, farklı damak zevklerine sahip öğrenciler için çeşitli seçenekler sunmaktadır (Valehov, 2017).

Azerbaycan'da üniversiteler yabancı öğrenciler için yurt ve farklı konaklama seçenekleri sunmaktadır. Öğrenci yurtları, güvenli ve görece ekonomik çözümler arasında yer alırken, apartman kiralama seçeneği daha bağımsız bir yaşam biçimini tercih eden öğrenciler tarafından değerlendirilebilmektedir. Özellikle büyük şehirlerde modern öğrenci konaklama alanlarının gelişmesi, yaşam koşullarını daha erişilebilir hâle getirmektedir. Konaklama maliyetlerinin birçok ülkeye kıyasla daha uygun olması da Azerbaycan'ı öğrenciler açısından cazip kılan unsurlardan biridir (Qaralov, 2003).

Ülkedeki ulaşım sistemi de öğrencilerin günlük yaşamını kolaylaştıran unsurlar arasındadır. Metro, otobüs ve taksi seçenekleri sayesinde şehir içi hareketlilik büyük ölçüde erişilebilir durumdadır. Bakü metrosu, düzenli ve yaygın ulaşım ağıyla öğrenciler tarafından sık kullanılan araçlardan biridir. Kamusal güvenlik algısının yüksek olması ve şehir yaşamının genel olarak düzenli seyretmesi, öğrencilerin gündelik yaşam deneyimlerini olumlu yönde etkileyebilmektedir (Hacılı, 2014).

Üniversiteler, uluslararası öğrencilerin uyum süreçlerini desteklemek amacıyla rehberlik hizmetleri, öğrenci kulüpleri ve çeşitli sosyal programlar düzenlemektedir. Bu yapılar, farklı ülkelerden gelen öğrencilerin bir araya gelmesini sağlamakta, yeni sosyal ilişkilerin kurulmasına katkıda bulunmakta ve öğrencilerin kendilerini daha güçlü bir topluluğun parçası olarak hissetmelerine yardımcı olmaktadır. Kültürel değişim etkinlikleri ve ortak kampüs faaliyetleri de bu süreci destekleyen önemli araçlar arasında yer almaktadır (Valehov, 2017).

Karşılaşılan Zorluklar

Azerbaycan'ın resmî dili Azerbaycanca olmakla birlikte üniversitelerde İngilizce ve Rusça programlar da bulunmaktadır. Bununla birlikte günlük yaşamda ve resmî işlemlerde Azerbaycanca'nın daha yaygın kullanılması, dili bilmeyen öğrenciler açısından iletişim güçlükleri doğurabilmektedir. Örneğin market alışverişinde ürün etiketlerini anlamakta zorlanmak ya da ulaşım sırasında temel iletişim kurmakta güçlük çekmek, öğrencilerin ilk dönemde karşılaştıkları durumlar arasında yer alabilmektedir. Bu nedenle öğrenciler, üniversitelerin sunduğu hazırlık programlarından yararlanarak temel dil becerilerini geliştirebilmekte; dijital çeviri araçları ve gündelik pratikler aracılığıyla iletişim kapasitelerini zamanla artırabilmektedir. Yerel toplumla temas

kurmak ve sosyal etkinliklere katılmak da dil gelişimini destekleyen unsurlar arasında görülmektedir (Qaralov, 2003).

Kültürel farklılıklar da uyum sürecini etkileyen önemli unsurlardan biridir. Azerbaycan toplumunda geleneksel değerler ve aile bağları güçlü bir toplumsal zemin oluşturmaktadır. Farklı sosyal çevrelerden gelen bazı öğrenciler, bu yapıya alışma sürecinde başlangıçta güçlük yaşayabilmektedir. Özellikle sosyal normlar, gündelik davranış kalıpları ve iletişim biçimleri, öğrencilerin kendilerini yeni bir kültürel çevrede yeniden konumlandırmalarını gerektirebilmektedir. Bunun yanında eğitim sisteminde kullanılan bazı değerlendirme ölçütleri ve öğretim yöntemleri de öğrenciler açısından uyum gerektiren alanlar yaratabilmektedir. Derslerin teorik ağırlıklı yapısı, uygulama temelli öğrenime alışkın öğrenciler için başlangıçta zorlayıcı olabilmektedir. Grup çalışmaları ve proje süreçlerinde farklı akademik beklentilerle karşılaşılması da uyum sürecinin bir parçası olarak değerlendirilebilir (Hacılı, 2014).

Öğrenciler, vize, oturma izni ve kayıt işlemleri gibi resmî prosedürlerde de çeşitli güçlüklerle karşılaşabilmektedir. Belgelerin çevirisi, noter onayı, başvuru takviminin takibi ve kurumsal süreçlerin anlaşılması, özellikle ülkeye yeni gelen öğrenciler için zaman zaman karmaşık görünebilmektedir. Bu tür işlemlerde bilgi eksikliği veya süreçlere yabancılık, öğrencilerin ilk dönem deneyimlerini zorlaştırabilmektedir. Bunun yanı sıra Azerbaycan genel olarak erişilebilir yaşam maliyetleri sunmakla birlikte, bireysel bütçe yönetimi konusunda deneyimi sınırlı olan öğrenciler açısından ekonomik planlama gerektiren durumlar ortaya çıkabilmektedir (İsayev, 2003). Özellikle ilk aylarda harcamaların dengeli biçimde yönetilememesi, beklenmedik giderlerin ortaya çıkmasına neden olabilmektedir.

Yöntem

Bu araştırma, yabancı uyruklu öğrencilerin Azerbaycan'da üniversite eğitimi sürecinde yaşadıkları deneyimleri, karşılaştıkları zorlukları ve bu zorluklarla başa çıkma stratejilerini derinlemesine incelemeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda çalışmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiş ve betimsel nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Betimsel nitel araştırmalar, bireylerin deneyimlerini, algılarını ve görüşlerini doğal bağlamı içerisinde ayrıntılı biçimde ortaya koymayı hedeflemektedir. Bu desen, yabancı öğrencilerin eğitim ve kültür deneyimlerini kendi anlatımları üzerinden anlamlandırmaya imkân sağlaması nedeniyle tercih edilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Azerbaycan'da farklı üniversitelerde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrenciler oluşturmaktadır. Katılımcılar, amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Bu kapsamda araştırmanın amacıyla uyumlu olarak, Azerbaycan'da en az bir akademik dönem eğitim almış ve farklı ülke ile kültürel geçmişlere sahip öğrencilerin çalışmaya dâhil edilmesine özen

gösterilmiştir. Çalışma grubunda Asya, Afrika, Avrupa ve Orta Doğu ülkelerinden gelen toplam 20 yabancı uyruklu öğrenci yer almaktadır. Bu çeşitlilik, elde edilen bulguların farklı kültürel perspektifleri yansıtmasına katkı sağlamıştır.

Veri Toplama Yöntemleri

Araştırmada veri toplama sürecinde yarı yapılandırılmış görüşmeler, gözlem ve doküman analizi yöntemlerinden yararlanılmıştır. Temel veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşmeler tercih edilmiştir. Bu yöntem, katılımcıların deneyimlerini kendi ifadeleriyle aktarmalarına olanak tanırken, araştırmacının belirlenen temalar doğrultusunda süreci yönlendirmesine de imkân sağlamaktadır.

Görüşmelerde katılımcılara Azerbaycan'da bir üniversitede eğitim almayı tercih etme nedenleri, aldıkları eğitimi nasıl değerlendirdikleri, öğrenim gördükleri üniversiteye ilişkin genel görüşleri, bu deneyimi kendi ülkelerindeki öğrencilere önerip önermeyecekleri, Azerbaycan'daki eğitim ve kültürel deneyimlerinin gelecek yaşamlarına olası etkileri ile kültüre ve yaşam tarzına uyum sürecinde yaşadıkları deneyimler hakkında sorular yöneltilmiştir. Görüşmeler, katılımcıların izni alınarak gerçekleştirilmiş ve not alma yöntemiyle kayıt altına alınmıştır. Ayrıca araştırmacı, üniversite ortamları ile öğrencilerin sosyal etkileşimlerine ilişkin gözlemler yaparak bulguların desteklenmesine katkı sağlamıştır. İlgili resmî belgeler, üniversite web siteleri ve akademik dokümanlar da doküman analizi kapsamında incelenmiştir.

Verilerin Analizi

Toplanan veriler, betimsel analiz yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Analiz sürecinde öncelikle görüşme notları dikkatle okunmuş, anlamlı ifadeler kodlanmış ve benzer kodlar temalar altında bir araya getirilmiştir. Elde edilen temalar, araştırma soruları doğrultusunda düzenlenmiş ve katılımcı görüşleri doğrudan alıntılarla desteklenerek yorumlanmıştır. Betimsel analiz yöntemi, verilerin sistematik biçimde sunulmasına ve katılımcı deneyimlerinin açık şekilde ortaya konulmasına katkı sağlamıştır. Bu araştırmada, Azerbaycan'da öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim deneyimlerini ortaya koymak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Toplam 20 katılımcı ile yapılan görüşmelerden elde edilen nitel veriler, tematik analiz yöntemiyle ayrıca değerlendirilmiştir. Analiz sürecinde veriler önce açık kodlamaya tabi tutulmuş, ardından benzer kodlar bir araya getirilerek üst temalar oluşturulmuştur. Kodlama ve tema oluşturma süreci, içerik tekrarları belirginleşip kavramsal doygunluk sağlanıncaya kadar sürdürülmüştür.

Tablo 1. Kodlama ve Tema Yapısı

Tema	Alt Kodlar
Eğitim Tercih Nedenleri	Kültürel yakınlık, düşük yaşam maliyeti, güvenlik, uluslararası tanınırlık
Eğitim Kalitesi Algısı	Teorik ağırlık, uygulama eksikliği, akademik yeterlilik

Üniversite Deneyimi	Akademik destek, idari süreçlerin yavaşlığı
Kültürel Uyum Süreci	Dil sorunu, günlük yaşam uyumu, yerel halkın yaklaşımı
Geleceğe Katkı Algısı	Kişisel gelişim, çok kültürlü bakış açısı
Tavsiye Eğilimi	Önerme isteği, hazırlıklı gelme vurgusu

Araştırmaya katılan öğrenciler toplam 18 farklı ülkeden gelmektedir. Bu durum, çalışmanın yüksek kültürel çeşitliliğe sahip bir örnekleme yürütüldüğünü göstermektedir.

Tablo 2. Katılımcıların Vatandaşlık Dağılımı

Vatandaşlık	Katılımcı Sayısı (n)	Yüzde (%)
Türkiye	2	10,0
Pakistan	1	5,0
Nijerya	1	5,0
Gürcistan	1	5,0
İran	1	5,0
Afganistan	1	5,0
Kazakistan	1	5,0
Türkmenistan	1	5,0
Rusya	1	5,0
Ukrayna	1	5,0
Mısır	1	5,0
Ürdün	1	5,0
Endonezya	1	5,0
Bangladeş	1	5,0
Fas	1	5,0
Tunus	1	5,0
Özbekistan	1	5,0
Tacikistan	1	5,0
Kırgızistan	1	5,0
Toplam	20	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin vatandaşlık dağılımı incelendiğinde, örneklemin oldukça heterojen bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. Katılımcılar ağırlıklı olarak Orta Asya, Orta Doğu, Güney Asya, Afrika ve Doğu Avrupa ülkelerinden gelmektedir. Türkiye vatandaşı katılımcıların sayısı iki kişi ile örnekleme en yüksek paya sahipken, diğer ülkeler birer katılımcı ile temsil edilmiştir. Bu çeşitlilik, Azerbaycan'ın farklı coğrafyalardan gelen uluslararası öğrenciler için bölgesel bir eğitim merkezi olarak algılandığını göstermekte ve elde edilen bulguların çok kültürlü bir perspektiften değerlendirilmesine olanak sağlamaktadır.

Etik İlkeler

Araştırma sürecinde etik ilkelere titizlikle uyulmuştur. Katılımcılara araştırmanın amacı hakkında gerekli bilgilendirme yapılmış, gönüllü katılım esas alınmış ve gizlilik ilkesi korunmuştur. Katılımcıların kimlik bilgileri gizli tutulmuş, görüşmelerden elde edilen veriler yalnızca bilimsel amaçlarla kullanılmıştır. Araştırma sürecinin bütün aşamalarında katılımcı haklarının gözetilmesine özen gösterilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde, Azerbaycan'da öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen bulgular sunulmaktadır. Görüşmelerden elde edilen nitel

veriler, tematik analiz yöntemiyle çözümlenmiş ve katılımcı ifadeleri doğrultusunda ortak temalar altında değerlendirilmiştir. Analiz sonucunda katılımcıların deneyimlerinin altı temel ekseninde yoğunlaştığı görülmüştür.

İlk olarak, Azerbaycan'ı tercih etme nedenleri incelendiğinde ekonomik koşullar, kültürel yakınlık, güvenlik algısı ve eğitim fırsatlarının belirleyici olduğu anlaşılmaktadır. Katılımcılar, yaşam giderlerinin görece uygun olmasını, kültürel benzerlikleri ve ülkedeki istikrarlı yaşam koşullarını önemli tercih nedenleri arasında göstermiştir. Bunun yanında uluslararası diploma olanakları ve çeşitli akademik programların varlığı da karar sürecinde etkili olmuştur.

İkinci olarak, eğitim kalitesine ilişkin algılar genel olarak olumlu bir çerçevede şekillenmiştir. Öğrenciler, üniversitelerde sunulan akademik imkânları değerli bulmakla birlikte, teorik bilgi ile uygulamalı eğitim arasındaki dengeye ilişkin farklı değerlendirmelerde bulunmuştur. Bazı katılımcılar mevcut yapıyı yeterli görürken, bazıları uygulama ağırlıklı içeriklerin artırılmasının yararlı olacağını ifade etmiştir.

Üçüncü olarak, üniversite ve idari süreç deneyimleri katılımcıların dikkat çektiği önemli alanlardan biridir. Kayıt işlemleri, belge temini, kurumsal iletişim ve bürokratik süreçler öğrencilerin deneyimlerinde öne çıkan başlıklar arasında yer almıştır. Akademik süreçler çoğunlukla olumlu değerlendirilse de idari işlemlerde hız ve erişilebilirlik konusunda farklı görüşler dile getirilmiştir.

Dördüncü tema kültürel uyum sürecidir. Katılımcılar, yeni bir toplumsal çevreye uyum sağlamanın zaman gerektirdiğini, ancak sosyal ilişkiler ve gündelik yaşam deneyimleri sayesinde bu sürecin giderek kolaylaştığını belirtmiştir. Dil kullanımı, sosyal normlara alışma ve şehir yaşamına uyum gibi unsurlar, öğrencilerin ilk dönem deneyimlerinde etkili olmuştur.

Beşinci olarak, geleceğe ve kişisel gelişime katkı algısı dikkat çekmektedir. Öğrenciler, yurt dışında eğitim almanın özgüvenlerini artırdığını, bağımsız yaşam becerilerini geliştirdiğini ve farklı kültürlerle temas kurma imkânı sağladığını ifade etmiştir. Bu deneyimin aynı zamanda kariyer planlaması ve akademik hedefler üzerinde de olumlu etkiler yarattığı görülmektedir.

Son olarak tavsiye eğilimi incelendiğinde, katılımcıların önemli bir bölümünün Azerbaycan'da eğitim alma deneyimini benzer hedeflere sahip diğer öğrencilere önerebileceği anlaşılmaktadır. Bu tavsiyenin temelinde eğitim olanakları, kültürel deneyim ve yaşam koşullarına ilişkin olumlu değerlendirmeler yer almaktadır. Bununla birlikte bazı katılımcılar, karar sürecinde bireysel beklentiler ve akademik hedeflerin dikkate alınması gerektiğini de vurgulamıştır. Genel olarak bulgular, katılımcıların Azerbaycan'ı eğitim amacıyla tercih etmelerinde çok boyutlu ve birbirleriyle ilişkili çeşitli faktörlerin etkili olduğunu göstermektedir.

Tablo 3. Azerbaycan'ı Tercih Etme Nedenlerine İlişkin Tematik Analiz Bulguları

Alt Tema	Kodlar	Katılımcı Sayısı (n)	Açıklama
----------	--------	----------------------	----------

Kültürel Yakınlık	Dil benzerliği, ortak kültürel değerler, tarihsel bağlar	20	Katılımcıların tamamı kültürel yakınlığı uyum sürecini kolaylaştıran temel bir unsur olarak ifade etmiştir.
Ekonomik Koşullar	Uygun eğitim ücretleri, düşük yaşam maliyeti	20	Azerbaycan'ın ekonomik açıdan erişilebilir olması, eğitim tercihini doğrudan etkilemiştir.
Güvenlik Algısı	Güvenli ülke, toplumsal istikrar	20	Tüm katılımcılar Azerbaycan'ı güvenli bir eğitim ve yaşam ortamı olarak tanımlamıştır.
Uluslararası Tanınırlık	Diploma geçerliliği, akademik tanınırlık	20	Üniversitelerin diplomalarının uluslararası alanda tanınması önemli bir tercih nedeni olarak öne çıkmıştır.
Program Çeşitliliği	Uluslararası programlar, yabancı öğrenci kontenjanları	20	Sunulan program çeşitliliği ve yabancı öğrencilere yönelik olanaklar tercih sürecinde etkili olmuştur.

Katılımcıların tamamı, Azerbaycan'ı eğitim amacıyla tercih etmelerinde kültürel yakınlığın önemli bir belirleyici olduğunu ifade etmiştir. Özellikle Türkiye ve Orta Asya kökenli katılımcılar, dil benzerliği ile ortak kültürel değerlerin hem akademik hem de sosyal yaşama uyum sürecini kolaylaştıracağını düşündüklerini belirtmiştir. Katılımcı görüşleri, kültürel benzerliklerin yabancı bir ülkede eğitim alırken yaşanabilecek uyum sorunlarını azaltabildiğini ve bu durumun tercih kararında etkili olduğunu göstermektedir (K1, K4, K7, K17).

Ekonomik faktörler, Azerbaycan'ı tercih etme nedenleri arasında öne çıkan bir diğer unsur olarak ortaya çıkmaktadır. Katılımcılar, eğitim ücretleri ile yaşam maliyetlerinin kendi ülkelerine veya alternatif eğitim ülkelerine kıyasla daha uygun olduğunu ifade etmiştir. Bu durumun özellikle gelişmekte olan ülkelere gelen öğrenciler açısından Azerbaycan'ı erişilebilir bir eğitim seçeneğine dönüştürdüğü anlaşılmaktadır (K2, K3, K14, K15).

Görüşmelerde sıklıkla vurgulanan bir diğer tercih nedeni güvenlik algısıdır. Katılımcılar, Azerbaycan'ı güvenli bir ülke olarak tanımlamış; bu güvenli ortamın hem akademik başarılarını hem de günlük yaşamlarını olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir. Güvenli bir sosyal çevrede bulunmanın, öğrencilerin eğitimlerine daha rahat odaklanmalarına katkı sunduğu ifade edilmiştir (K5, K6, K9, K11).

Katılımcılar, Azerbaycan'daki üniversitelerin sunduğu diplomaların uluslararası alanda tanınırlığının da tercih kararlarında etkili olduğunu belirtmiştir. Özellikle akademik kariyer hedefleyen ya da mezuniyet sonrasında farklı ülkelerde çalışma planı bulunan öğrenciler, bu durumun Azerbaycan'daki yükseköğretim kurumlarını stratejik bir seçenek hâline getirdiğini ifade etmiştir (K8, K10, K12, K16).

Üniversitelerin uluslararası öğrencilere yönelik sunduğu program çeşitliliği de Azerbaycan'ı tercih etme nedenleri arasında önemli bir yer tutmaktadır. Katılımcılar, farklı disiplinlerde eğitim alma imkânlarının ve yabancı öğrencilere ayrılan kontenjanların karar süreçlerini olumlu yönde

etkilediğini belirtmiştir. Bu bulgu, Azerbaycan üniversitelerinin uluslararasılaşma politikalarının öğrenci tercihleri üzerinde belirleyici bir rol oynadığını göstermektedir (K13, K18, K19, K20).

Katılımcıların büyük çoğunluğu, Azerbaycan'da aldıkları eğitimi genel olarak olumlu değerlendirmiştir. Görüşmelerde, üniversitelerde sunulan eğitimin öğrencilerin alanlarına ilişkin temel akademik bilgi ve kuramsal altyapı kazanmalarına katkı sağladığı sıklıkla ifade edilmiştir. Katılımcılar özellikle ders içeriklerinin sistematik ve akademik açıdan yeterli olduğunu vurgulamış; bunun akademik gelişimleri açısından önemli bir temel oluşturduğunu belirtmiştir (K1, K3, K8, K11).

Tablo 4. Eğitim Kalitesine İlişkin Algılara Yönelik Tematik Analiz Bulguları

Alt Tema	Kodlar	Katılımcılar (Örnek)	Genel Eğilim
Genel Eğitim Değerlendirmesi	Olumlu algı, akademik yeterlilik	K1, K3, K8, K11	Eğitim genel olarak olumlu değerlendirilmektedir
Teorik Ağırlık	Kuramsal dersler, teori yoğunluğu	K2, K5, K14, K17	Dersler büyük ölçüde teorik yapıdadır
Uygulamalı Eğitim Eksikliği	Pratik ders yetersizliği, saha çalışması eksikliği	K2, K7, K10, K18	Uygulamalı eğitim ihtiyacı vurgulanmaktadır
Akademik Kadro	Alan bilgisi, öğretim üyesi desteği	K4, K6, K9, K16	Akademik kadro yeterli ve destekleyici görülmektedir
Geliştirme Beklentileri	Müfredat güncelleme, istihdam odaklı eğitim	K7, K10, K18, K20	Eğitim kalitesinin artırılmasına yönelik beklentiler mevcuttur

Bununla birlikte, katılımcı ifadelerinde öne çıkan ortak bir görüş, eğitim sürecinin ağırlıklı olarak teorik nitelikte olmasıdır. Birçok katılımcı, derslerin teorik çerçevede yürütülmesinin akademik bilgi kazanımı açısından yararlı olduğunu kabul etmekle birlikte, uygulamalı derslerin ve pratik çalışmaların yetersiz kaldığını dile getirmiştir. Özellikle mesleki beceri kazanımının önemine dikkat çeken katılımcılar, uygulama ağırlıklı derslerin artırılmasının eğitim kalitesini daha da yükselteceğini ifade etmiştir (K2, K5, K14, K17).

Akademik kadroya ilişkin algılar incelendiğinde, katılımcıların öğretim üyelerinin alan bilgisi ve akademik yeterliliklerini büyük ölçüde olumlu değerlendirdiği görülmektedir. Öğretim elemanlarının derslere hâkim olmaları ve öğrencilere akademik destek sunmaları, eğitim kalitesini güçlendiren unsurlar arasında belirtilmiştir. Katılımcılar, öğretim üleriyle kurulan iletişimin öğrenme sürecini kolaylaştırdığını ve derslere yönelik motivasyonlarını artırdığını ifade etmiştir (K4, K6, K9, K16).

Öte yandan bazı katılımcılar, eğitim kalitesinin daha da geliştirilmesi için müfredatın güncellenmesi ve sektörle bağlantılı uygulamaların artırılması gerektiğini vurgulamıştır. Özellikle mezuniyet sonrası iş hayatına hazırlık açısından uygulamalı eğitim, staj olanakları ve saha çalışmaları gibi unsurların önemine dikkat çekilmiştir. Bu görüşler, katılımcıların eğitim kalitesini yalnızca

akademik içerik üzerinden değil, aynı zamanda istihdam edilebilirlik perspektifinden de değerlendirdiklerini göstermektedir (K7, K10, K18, K20).

Genel olarak değerlendirildiğinde, katılımcıların eğitim kalitesine ilişkin algıları olumlu ancak geliştirmeye açık bir yapıya işaret etmektedir. Teorik bilginin güçlü olduğu, ancak uygulamalı eğitimin sınırlı kaldığı yönündeki bulgular, Azerbaycan'daki yükseköğretim kurumlarının uluslararası öğrenciler açısından eğitim kalitesini artırmaya yönelik potansiyel iyileştirme alanlarını ortaya koymaktadır.

Tablo 5. Üniversite Deneyimi ve İdari Süreçlere İlişkin Tematik Analiz Bulguları

Alt Tema	Kodlar	Katılımcılar (Örnek)	Genel Eğilim
Akademik Kadro Deneyimi	Alan bilgisi, ders hâkimiyeti, akademik destek	K1, K4, K6, K9	Akademik kadro genel olarak yeterli ve destekleyici görülmektedir
Öğrenci-Öğretim Üyesi İlişkisi	İletişim, erişilebilirlik, rehberlik	K3, K8, K11, K16	Öğretim üyeleri öğrencilere karşı ilgili ve ulaşılabilir olarak algılanmaktadır
Üniversite Genel Deneyimi	Kurumsal yapı, eğitim ortamı	K2, K5, K10, K17	Üniversite deneyimi genel olarak olumludur
İdari Süreçler	Kayıt işlemleri, belge temini, bürokrasi	K1, K7, K12, K18	İdari süreçler yavaş ve zaman alıcı olarak değerlendirilmektedir
İdari Süreçlerin Eğitime Etkisi	Zaman kaybı, dolaylı olumsuz etki	K6, K14, K19, K20	İdari aksaklıklar eğitim deneyimini dolaylı olarak etkilemektedir

Tablo 5'te yer alan bulgular, katılımcıların Azerbaycan'daki üniversite deneyimlerini akademik ve idari boyutlar üzerinden değerlendirdiklerini göstermektedir. Akademik kadroya ilişkin görüşler incelendiğinde, öğretim üyelerinin alan bilgisi ve derslere hâkimiyetinin katılımcılar tarafından genel olarak olumlu değerlendirildiği görülmektedir. Katılımcılar, öğretim üyelerinin ders sürecinde destekleyici bir yaklaşım sergilediklerini ve akademik konularda rehberlik sağladıklarını ifade etmiştir (K1, K4, K6, K9).

Öğrenci-öğretim üyesi ilişkileri bağlamında, öğretim elemanlarının ulaşılabilir ve iletişime açık olmaları üniversite deneyimini olumlu etkileyen unsurlar arasında yer almaktadır. Katılımcılar, akademik danışmanlık ve ders dışı iletişimin öğrenme sürecini kolaylaştırdığını ve üniversiteye aidiyet duygusunu güçlendirdiğini belirtmiştir (K3, K8, K11, K16). Üniversitelerin genel kurumsal yapısına ilişkin değerlendirmeler ise ağırlıklı olarak olumlu bir çerçevede şekillenmiştir. Eğitim ortamının düzenli olması ve üniversitelerin akademik işleyişinin sistematik bir yapıya sahip bulunması, katılımcıların üniversite deneyimlerine ilişkin memnuniyetlerini artıran faktörler arasında yer almaktadır (K2, K5, K10, K17). Buna karşın, görüşmelerde en sık dile getirilen sorun alanı idari süreçler olmuştur. Katılımcılar, özellikle kayıt işlemleri, belge temini ve resmî prosedürlerin yavaş ilerlediğini ve zaman zaman belirsizlik yarattığını ifade etmiştir. Bu durum, öğrencilerin akademik süreçlere odaklanmasını zorlaştıran bir unsur olarak öne çıkmaktadır (K1,

K7, K12, K18). İdari süreçlerde yaşanan aksaklıkların, doğrudan olmasa da dolaylı biçimde eğitim deneyimini olumsuz etkilediği katılımcılar tarafından vurgulanmıştır. Özellikle yabancı uyruklu öğrenciler için bürokratik işlemlerin karmaşık ve zaman alıcı olması, üniversite deneyiminin zayıflayan yönlerinden biri olarak değerlendirilmiştir (K6, K14, K19, K20). Genel olarak değerlendirildiğinde, katılımcıların üniversite deneyimleri akademik açıdan olumlu bir çerçevede sunarken, idari süreçlerin geliştirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Bu bulgu, üniversitelerin uluslararası öğrencilere yönelik hizmet kalitesini artırabilmeleri için idari işleyiş odaklanmalarının önemini ortaya koymaktadır.

Tablo 6. Kültürel Uyum ve Günlük Yaşam Deneyimlerine İlişkin Tematik Analiz Bulguları

Alt Tema	Kodlar	Katılımcılar (Örnek)	Genel Eğilim
Başlangıç Uyum Zorlukları	İlk uyum süreci, yabancılık hissi	K1, K3, K6, K14	İlk dönemde uyum zorlukları yaygındır
Dil Kaynaklı Sorunlar	Dil farklılığı, iletişim güçlüğü	K2, K5, K9, K18	Dil, uyum sürecinde temel engellerden biridir
Günlük Yaşam Pratikleri	Alışkanlık farkları, sosyal yaşam	K4, K7, K11, K17	Günlük yaşama alışma zaman almaktadır
Yerel Halkın Yaklaşımı	Misafirperverlik, yardımseverlik	K1, K8, K12, K16	Yerel halkın tutumu uyumu kolaylaştırmaktadır
Zamanla Uyum Sağlama	Alışma, adaptasyon, kabul	K10, K15, K19, K20	Uyum süreci zaman içinde olumlu yönde gelişmektedir

Tablo 6'da sunulan bulgular, katılımcıların Azerbaycan'daki kültürel uyum ve günlük yaşam deneyimlerinin zamana yayılan bir adaptasyon süreci şeklinde ilerlediğini göstermektedir. Katılımcıların büyük bir bölümü, Azerbaycan'a ilk geldikleri dönemde kendilerini yabancı hissettiklerini ve kültürel farklılıklar nedeniyle uyum sürecinde belirli zorluklar yaşadıklarını ifade etmiştir (K1, K3, K6, K14). Bu bulgu, uluslararası öğrencilerin yeni bir sosyo-kültürel ortama girişlerinde karşılaştıkları doğal uyum sürecini yansıtmaktadır. Görüşmelerde öne çıkan temel sorun alanlarından biri dil farklılığıdır. Katılımcılar, özellikle günlük iletişimde ve resmî işlemlerde dil kaynaklı güçlüklerle karşılaştıklarını belirtmiştir. Bu durumun ilk dönemlerde sosyal etkileşimi sınırladığı ve günlük yaşamı zorlaştırdığı ifade edilmiştir (K2, K5, K9, K18). Dil engeli, kültürel uyum sürecinin başlangıç aşamasında belirleyici faktörlerden biri olarak ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte katılımcılar, Azerbaycan'daki günlük yaşam pratiklerine alışma sürecinin zaman aldığını, ancak bu sürecin yönetilebilir olduğunu vurgulamıştır. Beslenme alışkanlıkları, sosyal ilişkiler ve yaşam temposu gibi unsurların başlangıçta farklılık gösterdiği, ancak zamanla bu farklılıkların benimsendiği ifade edilmiştir (K4, K7, K11, K17). Kültürel uyum sürecini kolaylaştıran en önemli unsur olarak yerel halkın misafirperver ve yardımsever yaklaşımı öne çıkmaktadır. Katılımcılar, Azerbaycan halkının yabancı öğrencilere karşı olumlu tutum sergilediğini ve bu yaklaşımın kendilerini daha güvende ve rahat hissetmelerine katkı sağladığını belirtmiştir (K1, K8,

K12, K16). Bu durum, sosyal kabulün kültürel uyum üzerindeki olumlu etkisini ortaya koymaktadır. Genel olarak değerlendirildiğinde, katılımcıların kültürel uyum ve günlük yaşam deneyimlerinin başlangıçta çeşitli güçlükler içeren, ancak zamanla olumlu yönde gelişen bir süreç olduğu görülmektedir. Katılımcılar, yaşanan uyum sürecinin kendilerine kültürel farkındalık kazandırdığını ve kişisel gelişimlerine katkı sağladığını ifade etmiştir (K10, K15, K19, K20).

Tablo 7. Geleceğe ve Kişisel Gelişime Katkıya İlişkin Tematik Analiz Bulguları

Alt Tema	Kodlar	Katılımcılar (Örnek)	Genel Eğilim
Kişisel Gelişim	Özgüven artışı, bireysel farkındalık	K1, K4, K7, K15	Eğitim deneyimi kişisel gelişimi desteklemektedir
Çok Kültürlü Bakış Açısı	Kültürel farkındalık, hoşgörü	K3, K6, K11, K17	Çok kültürlü ortam olumlu algılanmaktadır
Akademik Gelecek	Akademik yeterlilik, devam eğitimi	K2, K8, K12, K18	Akademik geleceğe katkı algısı yüksektir
Mesleki Gelecek	Kariyer fırsatları, iş piyasası	K5, K9, K14, K20	Eğitim deneyimi kariyer planlarını desteklemektedir
Uluslararası Deneyim	Küresel perspektif, hareketlilik	K10, K13, K16, K19	Uluslararası deneyim değerli görülmektedir

Tablo 7'de yer alan bulgular, katılımcıların Azerbaycan'daki eğitim ve yaşam deneyimlerini yalnızca mevcut süreçler üzerinden değil, geleceğe yönelik etkileri açısından da değerlendirdiklerini göstermektedir. Katılımcılar, yurt dışında eğitim almanın kendilerine özgüven, bağımsızlık ve bireysel farkındalık kazandırdığını ifade etmiştir. Bu deneyimin, kişisel gelişim süreçlerinde önemli bir dönüm noktası olduğu vurgulanmıştır (K1, K4, K7, K15).

Görüşmelerde öne çıkan bir diğer önemli bulgu, Azerbaycan'daki çok kültürlü eğitim ortamının katılımcıların kültürel farkındalıklarını artırmasıdır. Farklı ülkelerden gelen öğrencilerle bir arada bulunmanın, katılımcıların hoşgörü düzeylerini geliştirdiği ve farklı bakış açılarını tanımlarına katkı sağladığı ifade edilmiştir. Bu durum, çok kültürlü etkileşimin bireysel gelişim üzerindeki olumlu etkisini ortaya koymaktadır (K3, K6, K11, K17).

Katılımcılar, Azerbaycan'daki eğitim sürecinin akademik geleceklerine yönelik olumlu katkılar sunduğunu belirtmiştir. Edinilen akademik bilgi ve deneyimin, ileri düzey eğitim hedefleri ile akademik kariyer planları açısından önemli bir temel oluşturduğu ifade edilmiştir. Özellikle uluslararası geçerliliği bulunan diplomaların bu süreci desteklediği vurgulanmıştır (K2, K8, K12, K18). Mesleki gelecek bağlamında değerlendirildiğinde, katılımcılar Azerbaycan'daki eğitim deneyiminin kariyer planlarını şekillendirmede etkili olduğunu belirtmiştir. Yurt dışında eğitim almış olmanın iş piyasasında rekabet avantajı sağladığına dair güçlü bir algı bulunmaktadır. Katılımcılar, bu deneyimin farklı ülkelerde çalışma ve kariyer fırsatlarını artıracığını düşünmektedir (K5, K9, K14, K20). Katılımcılar, Azerbaycan'da eğitim almanın kendilerine uluslararası bir perspektif kazandırdığını ifade etmiştir. Farklı kültürleri tanıma, farklı eğitim sistemlerini deneyimleme ve uluslararası sosyal ağlar kurma imkânı, bu sürecin en önemli kazanımları arasında gösterilmiştir

(K10, K13, K16, K19). Genel olarak değerlendirildiğinde, katılımcıların Azerbaycan'daki eğitim ve yaşam deneyimlerini kişisel, akademik ve mesleki gelecekleri açısından yüksek düzeyde katkı sağlayan bir süreç olarak algıladıkları görülmektedir. Bu bulgu, uluslararası öğrenci deneyiminin çok boyutlu kazanımlar sunduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 8. Azerbaycan'da Eğitimi Tavsiye Etme Eğilimine İlişkin Tematik Analiz Bulguları

Alt Tema	Kodlar	Katılımcılar (Örnek)	Genel Eğilim
Genel Tavsiye Eğilimi	Önerme isteği, olumlu değerlendirme	K1, K3, K7, K12	Azerbaycan'da eğitim genel olarak tavsiye edilmektedir
Ekonomik Gerekçeler	Uygun yaşam maliyeti, eğitim ücretleri	K2, K5, K14, K18	Ekonomik koşullar tavsiyeyi güçlendirmektedir
Kültürel ve Sosyal Faktörler	Kültürel yakınlık, güvenli ortam	K4, K6, K9, K16	Sosyo-kültürel ortam olumlu algılanmaktadır
Hazırlık Gerekliliği	Dil yeterliliği, resmî işlemler	K1, K8, K11, K20	Tavsiye koşullu ve uyarı içermektedir
Gerçekçi Tavsiye	Avantaj-dezavantaj dengesi	K10, K13, K17, K19	Tavsiyeler deneyime dayalıdır

Tablo 8'de sunulan bulgular, katılımcıların Azerbaycan'da eğitim almayı genel olarak kendi ülkelerindeki öğrencilere tavsiye ettiklerini göstermektedir. Katılımcılar, Azerbaycan'daki eğitim deneyimlerini büyük ölçüde olumlu değerlendirmiş ve bu deneyimin uluslararası öğrenciler açısından önemli fırsat sunduğunu ifade etmiştir (K1, K3, K7, K12).

Tavsiye eğiliminin temel gerekçeleri arasında ekonomik avantajlar öne çıkmaktadır. Katılımcılar, eğitim ve yaşam maliyetlerinin görece uygun olmasının Azerbaycan'ı erişilebilir bir eğitim seçeneğine dönüştürdüğünü ve bu durumun tavsiye kararlarını doğrudan etkilediğini belirtmiştir (K2, K5, K14, K18). Bunun yanı sıra kültürel yakınlık ve güvenli yaşam ortamı da tavsiye eğilimini güçlendiren önemli faktörler arasında yer almaktadır. Katılımcılar, Azerbaycan'ın sosyal açıdan güvenli bir ülke olduğunu ve kültürel benzerliklerin yabancı öğrencilerin uyum sürecini kolaylaştırdığını ifade etmiştir (K4, K6, K9, K16).

Ancak katılımcıların tavsiyeleri koşulsuz değildir. Görüşmelerde sıkça vurgulanan bir nokta, Azerbaycan'da eğitim almayı düşünen öğrencilerin dil yeterliliği ve resmî/idari işlemler konusunda önceden hazırlıklı olmaları gerektirir. Bu hususlar, katılımcılar tarafından özellikle altı çizilen uyarılar arasında yer almaktadır (K1, K8, K11, K20).

Katılımcılar, tavsiyelerini aktarırken yalnızca olumlu yönleri değil, aynı zamanda karşılaşılabilecek güçlükleri de paylaşmıştır. Bu durum, tavsiye eğiliminin gerçekçi ve deneyime dayalı olduğunu göstermektedir. Avantajlar ve sınırlılıklar birlikte değerlendirildiğinde, Azerbaycan'da eğitimin özellikle hazırlıklı gelen öğrenciler için anlamlı bir seçenek olduğu ifade edilmiştir (K10, K13, K17, K19). Genel olarak değerlendirildiğinde, katılımcıların Azerbaycan'da eğitimi tavsiye etme eğilimlerinin yüksek, ancak bilinçli ve koşullu olduğu görülmektedir. Bu bulgu,

uluslararası öğrencilerin deneyim temelli değerlendirmelerinin potansiyel öğrencilere yol gösterici nitelik taşıdığını ortaya koymaktadır.

Sonuç

Bu araştırma, Azerbaycan'da öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim, üniversite yaşamı ve sosyo-kültürel deneyimlerini bütüncül bir bakış açısıyla incelemeyi amaçlamıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla elde edilen nitel veriler, uluslararası öğrenci deneyiminin çok boyutlu bir yapıya sahip olduğunu ve bireysel, akademik ile toplumsal düzeylerde farklı etkiler yarattığını ortaya koymuştur. Araştırma bulguları, katılımcıların Azerbaycan'ı tercih etme nedenlerinin başında kültürel yakınlık, ekonomik erişilebilirlik, güvenli yaşam algısı ve üniversitelerin uluslararası tanınırlığının geldiğini göstermektedir. Özellikle dil benzerliği ve ortak kültürel değerler, öğrencilerin hem akademik hem de sosyal uyum süreçlerini kolaylaştıran temel unsurlar olarak öne çıkmıştır. Bu durum, Azerbaycan'ın özellikle Türkiye, Orta Asya ve Orta Doğu kökenli öğrenciler için bölgesel bir eğitim merkezi olarak algılandığını ortaya koymaktadır. Eğitim kalitesine ilişkin algılar genel olarak olumlu olmakla birlikte, bulgular teorik ağırlıklı bir eğitim yapısının baskın olduğunu göstermektedir. Katılımcılar, akademik kadronun alan bilgisi ve derslere hâkimiyetini olumlu değerlendirmiş; ancak uygulamalı derslerin ve sektörle bağlantılı eğitim olanaklarının sınırlı kaldığını vurgulamıştır. Bu bulgu, yükseköğretimde akademik yeterlilik ile istihdam edilebilirlik arasındaki dengenin uluslararası öğrenciler açısından önemli bir değerlendirme ölçütü olduğunu göstermektedir. Üniversite deneyimi bağlamında akademik ortam ve öğretim üyesi-öğrenci ilişkileri büyük ölçüde olumlu algılanırken, idari süreçler çalışmanın en fazla geliştirilmesi gereken alanı olarak öne çıkmıştır. Özellikle kayıt, belge temini ve resmî prosedürlerin yavaş ya da karmaşık ilerlemesi, yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim deneyimini dolaylı biçimde zorlaştıran bir unsur olarak belirlenmiştir. Bu durum, üniversitelerin uluslararasılaşma hedefleri doğrultusunda idari işleyişlerini sadeleştirme ve öğrenci odaklı hâle getirme gerekliliğine işaret etmektedir. Kültürel uyum ve günlük yaşam deneyimleri incelendiğinde, uyum sürecinin başlangıçta çeşitli güçlükler içerdiği ancak zamanla olumlu yönde geliştiği görülmektedir. Dil engeli ve günlük yaşam pratiklerine alışma süreci ilk dönemde belirleyici zorluklar yaratırken, yerel toplumun destekleyici yaklaşımı bu süreci önemli ölçüde kolaylaştırmaktadır. Bu bağlamda sosyal kabul ve toplumsal tutum, uluslararası öğrenci uyumunun temel belirleyicileri arasında yer almaktadır. Araştırmanın önemli sonuçlarından biri, Azerbaycan'da eğitim almanın katılımcıların kişisel, akademik ve mesleki geleceklerine yönelik güçlü bir katkı algısı yaratmasıdır. Yurt dışında eğitim deneyimi; özgüven, bağımsızlık ve çok kültürlü bakış açısının gelişmesine katkı sağlamakta, aynı zamanda akademik ve mesleki kariyer planlarını olumlu yönde etkilemektedir. Katılımcılar, bu

deneyimin kendilerine uluslararası bir perspektif kazandırdığını ve küresel ölçekte hareketlilik imkânlarını artırdığını ifade etmiştir.

Son olarak, katılımcıların büyük çoğunluğu Azerbaycan'da eğitimi kendi ülkelerindeki öğrencilere tavsiye etmektedir. Ancak bu tavsiye, bilinçli ve koşullu bir nitelik taşımaktadır. Dil yeterliliği, resmî işlemler ve bürokratik süreçlere hazırlıklı olma gerekliliği, katılımcılar tarafından özellikle vurgulanmıştır. Bu durum, uluslararası öğrenci deneyiminin yalnızca avantajlar üzerinden değil, karşılaşılabilecek güçlükler de dikkate alınarak değerlendirildiğini göstermektedir. Dolayısıyla bu çalışma, Azerbaycan'ın uluslararası öğrenciler için akademik, kültürel ve ekonomik açıdan dikkat çekici bir eğitim ortamı sunduğunu; ancak uygulamalı eğitim olanakları ile idari süreçler bakımından geliştirmeye açık alanlar bulunduğunu ortaya koymaktadır. Elde edilen bulguların, Azerbaycan'daki yükseköğretim kurumlarının uluslararası öğrenci politikalarının iyileştirilmesine, hizmet kalitesinin artırılmasına ve daha kapsayıcı bir eğitim ortamının oluşturulmasına katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Author Contributions

The author is solely responsible for the conceptualization, methodology, analysis, and writing of the study.

Kaynaklar

Hacı, E. (2014, Kasım 6). Modern üniversite nasıl olmalıdır? *Azerbaycan Gazetesi*. <https://modern.az/news/148000/>

İsayev, İ. A. (2003). *Azerbaycan'da özel yükseköğretimin problemleri* (Yayınlanmamış doktora tezi). Khazar University Repository. <http://dspace.khazar.org/handle/20.500.12323/4138>

Qaralov, Z. (2003). *Eğitim sistemlerine modern bakış*. Pedagogika.

Valehov, C. (2017, Temmuz 14). 3. nesil üniversiteler: Biz neredeyiz? Analiz. *Azerbaycan Gazetesi*. <https://unec.edu.az/3-cu-nesil-universitetleri-biz-hardayiq-tehlil/>